

тя краси. Навіть незручно сьогодні згадувати таку естетичну банальність – навкруги стільки бридкого, мізерного, з усіх боків стискають нудні справи, дрібні бажання, а над усім панують і зависають темною хмаркою думки про «хліб насущний». Та у майстерні художника твориться чистий живопис, що матеріалізує чисте почуття. Наприкінці минулого століття відомий художник писав наречений: «Хочу відрадного. Буду писати тільки відрадне». Йому вторував його сучасник: «Краса – ось наша релігія». Ці слова згадуєш у майстерні В. Радецького, коли розглядаєш сповнені скорботи аркуші і полотна «Реквієму». Присвячені тій миті вічності, що між народженням і смертю, тому проміжку часу, який ми звемо життям, вони викликають питання: «Чи може народжувати красу страждання, біль, горе? Чи може зачарувати жертвна покора, що силоміць схилиє голову перед невгамовною долею?». І розумієш, що у Валерія – може. «Реквієм» співає магічними синіми сполученнями, проливається у душу повільними мелодіями спадних ліній, проникає у серце тривогою скупченої «хорової» композиції. Хто ж він, Валерій Радецький? Аранжувальник фарб і тонів чи художник звуків? І що маємо зробити ми, відвідувачі не частих вернісажей, щоб увійти в його всесвіт? Гадаю, нам лишається небагато: навчитися «слухати» живопис і «бачити» музику кольорів. Тоді ми будемо здатні зрозуміти, що сенс творчості Валерія у ствердженні краси, як вічного прояву стихії буття, а душевне покликання – «нести в життя яскравий колір радості».

Отримано: 01.11.2015 р.

Н. О. Хом'як

ІВАН ОГІЄНКО В КОНТЕКСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЖИТОМИРСЬКОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

На перехресті тисячоліть ми усвідомили, що настав час збирати духовні зерна, бо «силою духу вимірюється достоїнство нації, енергією тих світлих постатей, яким судилося стати світочами часу і епохи» [1]. Вигнанці, мученики, сподвижники, талановиті керманічі, духовно-інтелектуальні донори, боговибрані пастори, звияжці, геніальні особистості є живодайними джерелами, духовними оберегами нації. Ставленням до них вимірюється моральний ресурс і життєздатність нації «Скільки золотого цвіту української інтелігенції було винищено і сплюндровано. Бо не корилися системі, бо не навчилися жити зі зламаними хребтами і знівельованими лицами, бо мали найвищу мужність залишатися собою і творити». Творчі особистості, зневірені у більшовицьких ідеалах, були змушені жити на чужині – подалі від репресій та геноциду. В еміграційному списку – ім'я митрополита Іларіона, у мирському житті професора Івана Огієнка. Проживши другу частину свого життя за межами України, він залишив неоцінений духовний скарб. «Доля судила мені немало працювати в таких умовах і на таких посадах, коли моя діяльність не належала тільки мені, – я працював для цілого українського народу. Як я працював, – судити не мені...» [2, с.7].

Житомирський коледж культури і мистецтв – вищий навчальний заклад I рівня акредитації, який з 27 березня 2000 р. носить ім'я Івана Огієнка. «Сам Бог благословив мистецтво», – писав видатний Брусилівець. «Обличчя нації визначають передусім її художники, поети, філософи, вчені», за словами Ліни Костенко, тому духовним орієнтиром навчально-виховного процесу сьогодні має стати «культиву-

вання молодих поколінь української інтелігенції» [3]. Ця мета реалізується в численних мистецьких починаннях: проведенні художніх виставок, концертів, популяризації праць Івана Огієнка, дослідницькій діяльності студентів та викладачів, використанні матеріалів Музейної зали Івана Огієнка у навчально-виховній роботі коледжу. Нині докладімо усіх зусиль для того, щоб наш навчальний заклад став осередком огієнкознавства, вивчення спадщини великого мислителя.

Роками колектив відстоював це ім'я і воно спонукає викладацький склад та студентство поринути у світ вивчення тих проблем, які пов'язані з життям та діяльністю, формуванням свідомості молодого покоління. Саме І. Огієнко, як людина високої культури, прагнув створити систему освіти національну за суттю та наукову – з організаційних питань. Він розглядав навчальний заклад не тільки як осередок знань і лабораторію передової загальнолюдської наукової думки, а прагнув усю справу виховання свідомої української інтелігенції поставити на наукову основу.

Виховання молоді у коледжі відбувається у площині національної свідомості. Огієнко закликає молодь бути по-християнськи набожною, дисциплінованою й національною. Взірць високої моральності, апостол правди і науки Іван Огієнко звертається до молоді: «Молодь кохана, завжди пам'ятай, що тисячі видатних людей світу за всяких ділянок культури: письменники, вчені, винахідники, музики, політики, дипломати виходили з найбідніших родин, своїми власними силами прокладали собі дорогу в житті і таки доходили до слави. ... ніколи не звертай з дороги, яку ти обрав. Ціль вибрана буде світити ясною зорею тобі, – дивись на неї й невпинно прямуй до цієї своєї мети» [4].

«Головною домінантою національно-патріотичного виховання молоді є формування у особистості цілісного ставлення до навколишньої дійсності та самої себе, активної за формою та моральною, за змістом, життєвої позиції» – зазначено в сучасній Концепції національно-патріотичного виховання молоді [5]. Навчально-виховна робота у коледжі спрямовується на виховання національно свідомої особистості шляхом вивчення таких праць Івана Огієнка, як: «Моє життя», «Книга нашого буття на чужині. (Бережимо все своє рідне: Ідеологічно-історичні нариси)», «Українська культура», «Богдан Хмельницький», «Дохристиянські вірування українського народу» та інші.

Виховання кращими здобутками культури і шедеврами мистецтв, вірою, шанування батьківської землі, традицій і звичаїв – один із постулатів Митрополита Іларіона. Саме через свідоме ставлення до церкви у молодого покоління формуються власне бачення суті віри [6]. Сповідування православної віри підноситься не як «данина моді», а внутрішня потреба. За висловом митрополита, людина стає «повновартісним громадянином», коли остаточно переконана у справедливості своєї віри [7].

Музейну залу Житомирського коледжу культури і мистецтв ім. Івана Огієнка прикрашають роботи студентів спеціальностей «Образотворче мистецтво» та «Декоративно-прикладне мистецтво» за працею Івана Огієнка «Дохристиянські вірування українського народу» та виставка ікон. Кожного відвідувача захоплюють портрети Митрополита Іларіона та професора Івана Огієнка заслуженого художника України, лауреата премії імені Івана Огієнка Радецького В.О., викладача коледжу.

Експонатом Музейної зали Івана Огієнка став і подарунок скульптора Василя Фещенка, лауреата премії ім. Івана Огієнка – макет пам'ятника Івану Огієнку, який, ніби свіча, стоїть із книжкою в руці в задумі й тривозі за майбутнє України.

Директор коледжу М.П. Покропивний, лауреат премії ім. Івана Огієнка, ініціює встановлення пам'ятника І.І. Огієнку навпроти ошатного будинку Житомирського коледжу культури і мистецтв ім. Івана Огієнка.

«Бережімо все своє рідне!» – пристрасно закликав наш видатний співвітчизник і земляк. Виховання культу поваги і збереження історичної пам'яті на зразках видатних історичних подій (перемог і поразок), історико-культурних пам'яток, на звичаях і традиціях народу, на думку Івана Огієнка, поглиблює духовність студента, розвиває мовно-національну свідомість, патріотизм – без цих факторів неможливо сформувати націю, а, отже, і державність. У цьому руслі працює колектив коледжу, зокрема, проводяться заходи: науково-практичні конференції з теми: «Запізніле вогорття на Батьківщину: філософська, духовна, культурна спадщина Івана Огієнка»; відбуваються зустрічі з професором Миколою Тимошиком, очільником Фундації імені Митрополита Іларіона (Огієнка) «Запізніле вогорття»; круглі столи «Іван Огієнко в контексті життя сучасного студента (уроки І.Огієнка)»; створена радіогазета «Іван Огієнко і Житомирщина»; видана літературна газета «Кожному рідна своя сторона», організовано лекторій для студентів «Іван Огієнко – знакова постать у духовному житті України». Дані заходи прикрашає виступ академічного жіночого хору коледжу, в репертуарі якого народні та класичні твори, в тому числі і за мотивами Івана Огієнка.

До рівня філософського узагальнення підніс Огієнко і проблему рідної мови, як духовного скарбу того чи іншого народу. Великий сподвижник закликає виховувати молоде покоління мовою: «Без добре виробленої рідної мови немає свідомості, без такої свідомості немає нації, а без свідомої нації – немає державності...» [8, с.6]. Навчально-виховний процес перейнятий вихованням любові до мови і бажанням послугуватися рідним словом у всіх сферах життєдіяльності. Комісії гуманітарних і соціально-економічних, бібліотечних, культурологічних дисциплін спрямовують свою роботу на вивчення основних положень праць І. Огієнка «Наука про рідномовні обов'язки», «Вчимося рідної мови», «Історія української літературної мови», «Рідна мова» тощо. Викладачами режисерських дисциплін проводяться студентські конкурси читців поезій Івана Огієнка «Денник наболілої душі».

Отже, мова – це наша пам'ять, наше духовне життя, наш розум, це вірування, ставлення один до одного, опора у виробленні етичних норм міжнародного спілкування.

Іван Огієнко – яскравий представник покоління видатних вчених, які усвідомлювали величезне першочергове значення формування загальнодоступних бібліотек: «Я ніколи не міняв своєї постійної думки, що тільки книжка принесе волю українському народові, і що ця воля прийде до нас тільки після довгої і впертої культурної праці» [9, с.335]. Викладачі спеціальності «Бібліотечна справа» перебудовують навчальний процес, спрямовуючи його на вивчення Івана Огієнка як бібліографа, організатора бібліотечної справи, книгознавця. Саме проблема виховання грамотного і закоханого в книгу покоління завжди хвилювала Огієнка. У модернізації бібліотекознавства займають почесне місце вивчення праць митрополита-просвітника, проведення огєнкївських читань, літературних віталень, проведення книжкової гостини «Сонячне слово».

Щороку всі книголюби з нетерпінням очікують на одну із головних літературних подій України – форум видавців у Львові. Цей масштабний захід дає можливість не лише видавцям представити свої книги, а й відкрити читачам нові імена. Але більшість із нас спостерігають за подією з екранів телевізорів та комп'ютерних моніторів.

На щастя, вже другий рік поспіль місту Житомиру вдається компенсувати книголюбам емоційні втрати. За ініціативи директора Житомирського коледжу культури і мистецтв імені Івана Огієнка Миколи Покропивного, письменни-

ка Мирослава Дочинця, викладача коледжу Ігоря Шурпана Житомир став серйозним претендентом на звання літературного центру держави завдяки проведенню книжкової гостини «Сонячне слово». За своїми масштаби житомирський форум поступається львівському, але його статус від цього не втрачає своєї ваги.

29 жовтня 2015 р. у Житомирському коледжі культури і мистецтв відбулася дводенна II книжкова гостиня «Сонячне слово». У рамках заходу відбувся книжковий ярмарок та зустрічі з письменниками. Читачі найбільше чекали відкриття форуму, в якому взяли участь літературні титани письменник Мирослав Дочинець, поет і творець видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» Іван Малкович, житомирська дитяча письменниця Марія Пономаренко, письменниця Валентина Бернацька. На книжковому ярмарку були представлені книги таких відомих українських видавництв: «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», «Видавництво Старого Лева», «Апріорі», «Час майстрів», «Карпатська вежа», «Грані-Т». Приємно, що видавці приділяють значну увагу не лише художнім книгам, а й дитячій літературі, а також пізнавальним виданням. Окрім цього, всі бажаючі могли придбати оригінальні українські листівки, які приємно радували і вражали, адже на них зображені роботи як українських, так і зарубіжних художників, кошти від реалізації яких йдуть на благодійні потреби.

Комісія фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін досліджує звичаєвість народу, систематизує етнографічний і мистецтвознавчий доробок вченого у лекційних курсах і практично-семінарських заняттях, у різних формах позаурочної роботи: колядки, щедрівки, народні гуляння.

Народнопоетична творчість матеріалізується крізь призму практики народнописаного мистецтва, через виконання огієнківських творів, зокрема, «Не питай, чого в мене заплакані очі...», пісні-романсу, що став народним, читання лірики, академічний та народний спів тощо.

Важливим свідченням повернення Івана Огієнка в Україну є започаткування премії імені Івана Огієнка, засновниками якої у 1994 році виступили Спілка письменників України, Житомирська обласна рада, Всеукраїнське товариство Івана Огієнка, Фонд сприяння розвитку мистецтв України; з 2005 року – Національна Спілка письменників України, Національна Спілка художників України, Житомирська обласна державна адміністрація та Житомирська обласна рада, Всеукраїнське товариство Івана Огієнка, Всеукраїнське товариство «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка. Перше присудження та вручення відзнак лауреатів відбулося у 1995 р.

Ця відзнака присуджується щорічно за заслуги в п'яти номінаціях: в галузі літератури, в галузі мистецтва, в галузі освіти, в галузі науки, в галузі громадської, політичної та духовної діяльності, спрямованої на утвердження державності України, миру і злагоди в ній.

З 2007р. засідання Комітету у справах премії імені Івана Огієнка відбувається у Музейній залі Житомирського коледжу культури і мистецтв ім. Івана Огієнка.

Переможцям вручається диплом лауреата премії за відповідний рік, пам'ятний нагрудний знак з викарбуваним зображенням Івана Огієнка та написом «Лауреат премії імені Івана Огієнка», грошова винагорода. З 1995 по 2015р. лауреатами стали більше 130 видатних діячів української культури.

Лауреатами премії ім. Івана Огієнка в різні роки стали наші земляки: Михайло Клименко, Богдан Бойко (Отець Богдан), Олексій Макаренко, Олександр Вацек, Олексій Опанасюк, Людмила Бондарчук, Микола Нечипоренко, Євген Концевич, Володимир Савченко, Михайло Соломченко, Валерій Шевчук, Анатолій О. Шевчук, Михайло і Тетяна Гузуни, Людмила Єршова, Юрій Камишний, Ірина та Володимир Шинкаруки, Борис Остапенко, Петро Саух, Василь Шашук, Василь

Фещенко, Микола Ярмолюк, Микола Костриця, Михайло Пасічник, Рафаїл Малиновський, Микола Покропивний, Сергій Стельникович, Марія Павленко, Валерій Радецький.

«Служити народові – то служити Богові!» [1, с.7]. Відповідно до цього глибоко релігійного та філософського кредо жив наш митрополит Іларіон. Ми щасливі, що маємо змогу належно вшанувати славного, заслуженого сина України – професора, ученого, мецената культури, талановитого й невтомного організатора, поета, письменника. Кажуть, що про Івана Огієнка ходять легенди, а легенди творяться на основі якихось правдивих деталей [11, с.23].

І, насамкінець, наведемо ще одну важливу думку із книги Івана Огієнка «Митрополит Іларіон. Слово подяки», у якій варто шукати першооснову всього сущого – «Праця – то щастя наше. Правдиве щастя – у праці. І що більше я працюю, то щасливішим стаю. А вже праця для Бога та для народу – це найвище щастя людини. Працюй самовіддано в родині, в громаді, в державі і матимеш щастя повне!» [12; 13].

Список використаних джерел:

1. Якубовська М. У дзеркалі слова: Есеї про сучасну українську літературу / М. Якубовська ; вступ. слово В. Лизанчука ; худож. оформл. М. Шутурми. – Львів : Каменяр, 2005. – 751 с.
2. Огієнко І. Моє життя / І. Огієнко. – Житомир : Полісся, 2000. – 120 с.
3. Дзюба І. З криниці літ: тритомовик / І. Дзюба. – К. : Обереги: Гелікон, 2001. – (Сер. «Укр. модерна л-ра»). – Т. II. – 848 с.: іл.
4. Тимошик М.С. Голгофа Івана Огієнка. Українознавчі проблеми в державотворчій, науковій, редакторській та видавничій діяльності : монографія / М.С. Тимошик ; передмова М.Г. Жулинського. – К. : Заповіт, 1997. – 231 с.: іл.
5. Концепція національно-патріотичного виховання молоді. – К., 2009.
6. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу / Митрополит Іларіон. – К. : Обереги, 1992. – 424 с.
7. Марушкевич А. І. Огієнко про засоби подолання почуття «меншовартості» в української молоді / А. Марушкевич // Мандрівець. – 1999. – №2.
8. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки. – Рідномовний катехізис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства / І. Огієнко. – К. : Ярослав Вал, 2014. – 56 с.
9. Ляхоцький В. Тільки книжка принесе волю українському народові...Книга, бібліотека, архів у житті та діяльності Івана Огієнка (митрополита Іларіона) / В. Ляхоцький. – К. : Видавництво ім. Олени Теліги, 2000. – 664 с.
10. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко. – К. : Абрис, 1991. – 272 с.
11. Опанасюк О.С. Чи затишно пані провінції в Житомирі?: З буднів письменницького голови / О.С. Опанасюк ; упор. Г. Мокрицький. – Житомир : Волинь, 2000. – 320 с.: іл.
12. Ярмусь С.О. «Та не однаково мені...»: Україна очима канадського українця / С.О. Ярмусь ; упорядкування і передмова М.С. Тимошика. – К. ; Вінніпег : Наша культура і наука, 2001. – 112 с.: іл.
13. Ярмусь С. Феномен Івана Огієнка (Митрополита Іларіона) / С. Ярмусь. – К. : Вінніпег, 1998. – 26 с., іл.

Отримано: 06.11.2015 р.